

De een zijn brood is de ander zijn dood

Preek over Genesis 1:27-30

Te lezen: Genesis 1:27-30 en Johannes 6:48-59

Jeugddienst

Zuilen, 15 november 1973

Na zes scheppingsdagen is de aarde vol van leven: In het lange prairiegras zijn twee leeuwen aan het stoeien. Krijsend van opgewonden vreugde slingeren apen zich in het bos van boomtak naar boomtak. Zwermen vrolijk fluitende vogels herscheppen struiken tot levende orkestbakken. Tussen al dit uitbundig blijde leven zoeken de eerste mensen zich verbaast en aarzelend als laatkomers hun plaats. Het feest van het leven is begonnen! Maar vóór de zesde scheppingsdag ten einde is, zullen die eerste mensen wat onwennig over hun buik wrijven. Het rommelt daar zo vreemd! De stoeiende leeuwen zullen hun spel staken en een hongerig gebrul laten horen. Het vogellied gaat verstommen en de zangers fladderen zoekend van hot naar her. Mens en dier krijgen heel gewoon trek in een hapje eten! De aard is vol van leven. Maar dit leven moet onderhouden worden. God heeft het feest van het leven laten beginnen. Maar dit feest kan alleen verder gaan wanneer er hongerige magen gevuld worden.

Hoe houden wij ons in leven? Deze vraag beheerst een mens van de wieg tot het graf. Steeds duikt deze vraag op: Achter het huilen van een baby wanneer de moeder vijf minuten te laat is met de fles. Achter het zwoegen om een examen te halen. Achter elk nerveus sollicitatiegesprek. Achter het boodschappenlijstje voor de bakker. Hoe houden wij ons in leven?

Er bestaat een gezegde dat een antwoord geeft op deze vraag. Het luidt: 'De één zijn dood is de ander zijn brood'. De chef op de werkplaats van een timmerbedrijf verliest bij een ongeluk met de cirkelzaag zijn rechterhand. Hij zal niet meer hetzelfde werk kunnen doen. Een ander zal zijn plaats innemen. Zo kan Jansen een stapje omhoog doen op de maatschappelijke ladder. Van gewoon timmerman wordt hij chef-timmerman. Vreselijk pijnlijk dat dit ten koste moet gaan van de vroegere chef! Dat vindt Jansen zelf ook! Maar ja: zo is de gang van het leven. De één zijn dood is de ander zijn brood. Dit gezegde drukt keihard uit hoe keihard de wereld is waarin wij leven. Hoe houden wij ons in leven? Vaak op kosten van iemand anders. Want het leven is een wrede strijd op het bestaan. Erop of er onder. Leven of sterven. Wie het sterkst is, wie het slimste is, of wie het meeste geluk heeft wint deze strijd van zijn concurrenten.

Dat de één zijn dood de ander zijn brood is, wordt elke dag zichtbaar aan tafel. Ik wil helemaal geen enge of overgevoelige verhalen vertellen. Maar het is toch zo, dat je geen plak worst op je boterham zou kunnen doen wanneer er geen varken voor gedood was. Jullie weten heel goed waar de biefstukjes en karbonades vandaan komen. Van het slachthuis. Waar dieren gedood worden opdat mensen zullen kunnen blijven leven. Dat keiharde gezegde gaat in de verhouding van mens en dier nog veel sterker op dan in de verhouding tussen mens en mens: 'De één zijn dood is de ander zijn brood'.

Je vindt dit misschien heel gewoon. Je hebt er nooit diep bij nagedacht wanneer je een stukje leverworst over je boterham uitsmeerde. Wanneer je het

scheppingsverhaal leest, merk je dat het helemaal niet zo gewoon is dat de één zijn brood de ander zijn dood is.

Op de vijfde en zesde scheppingsdag heeft God dieren en mensen in leven geroepen. Maar dieren en mensen moeten kunnen blijven leven. Ook daar zorgt God voor. God dekt de tafel voor de mens. God nodigt de eerste mensen aan tafel met de woorden: 'Ik geef u al het zaaddragende gewas op de gehele aarde en al het geboomte waaraan zaaddragende vruchten zijn; het zal u tot spijs dienen.' Waarmee dekt God de tafel voor de eerste mensen? Met vruchten en groenten! Je zult tevergeefs zoeken naar leverworst en karbonades. In het paradijs is niet de één zijn dood de ander zijn brood. Een dier hoeft niet zijn leven te geven om een mens in leven te houden. God geeft ook de dieren die Hij geschapen heeft te eten. Hij zegt: 'aan al het gedierte der aarde en van al het gevogelte des hemels en aan al wat op de aarde kruipt geef Ik het groene kruid tot spijs'. Wat krijgt de leeuw van God in zijn voederbak? Plantaardig voedsel! Hij hoeft zijn klauwen niet te slaan in een zebra. Om in leven te blijven hoeft hij geen prooi te verscheuren. In het paradijs is niet één zijn dood de ander zijn brood. Het ene dier hoeft niet te sterven om het andere in leven te houden. Leven gaat niet ten koste van ander leven.

Wanneer je de bijbel leest, merk je hoe pas na de zonde van Adam en Eva op aarde de een zijn brood de ander zijn dood werd. Na de zondeval worden schapen geslacht en gegeten. Na de zondeval worden de mensen elkaars concurrenten, waarbij het leven van de één gaat ten koste van het leven van de ander. Soms heel letterlijk: Zoals bij Kaïn die Abel het leven benam om er zelf beter van te worden. Zoals in een oorlog. Wanneer het ene volk het andere uitmoordt om zelf beter, ruimer of veiliger te kunnen leven. Niet altijd is in de letterlijke betekenis van het woord de één zijn dood de ander zijn brood. Gelukkig moet je deze uitdrukking meestal figuurlijk verstaan. Ik noemde al het voorbeeld van die zieke kruidenier wiens klanten naar de concurrent gingen. Misschien is je beste vriend heel goed in voetballen en daarom de vaste linksbuiten van het schoolelftal. Totdat hij laatst zijn been brak. Toen speelde een ander in zijn plaats die belangrijke wedstrijd tegen de openbare school. Hoewel natuurlijk veel minder ernstig dan in het geval van een oorlog, geldt toch ook hier: De één zijn dood is de ander zijn brood. Na de zondeval leven we op aarde op kosten van elkaar. Het leven van de één gaat in meerdere of mindere mate altijd ten koste van het leven van een ander.

Jezus is onze keiharde, wrede wereld binnengestapt. In een wereld waarin mensen elkaar letterlijk en figuurlijk opeten, biedt Jezus zichzelf als voedsel aan. Wij lezen uit het Johannesevangelie dat Jezus zegt: 'Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven.' Na de zondeval hebben mensen het leven van een ander nodig om zelf te kunnen leven. God is de Schepper en geveer van het leven. Via God stroomt het leven onze wereld binnen. Toen de mensen het contact met God hadden verbroken, ontvingen zij via dit kanaal geen leven meer. Daarna bleef er niets anders over dan om als bloedzuigers bij elkaar het leven weg te halen. Zo is het gekomen, dat de één zijn dood de ander zijn brood is. Na de zondeval hebben wij mensen het leven van een ander nodig om zelf te kunnen leven. Jezus is gekomen om die ander te zijn. Jezus biedt jou en mij Zijn leven aan om ons echt te laten leven: 'Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt heeft eeuwig leven'. Met deze woorden doelt Jezus op zijn kruisdood, aan het kruis biedt Jezus jou en mij Zijn leven aan met de woorden: 'Neem en leef!' In onze kapotte gebroken wereld is de één zijn dood de ander zijn brood. Jezus gaat op Golgotha vrijwillig de dood in en biedt zijn leven ons aan als het brood dat ons doet leven.

Meisjes en jongens, jullie zullen al wel ontdekt hebben dat je altijd wat op kosten van een ander leeft. Of jij mag het doel verdedigen van het schoollelftal of een ander. Of jij zult later die goede baan krijgen of je studievriend. Of jij zult met die leuke jongen trouwen of je vriendin. Alles in de wereld lijkt het te bewijzen: De één zijn dood is de ander zijn brood. Je hebt een stukje van het leven van een ander nodig om zelf te kunnen leven.

Veel mensen zijn zo genadeloze concurrenten van elkaar geworden. Mensen die elkaar het licht in de ogen nauwelijks gunnen. Onthoudt één ding: om te kunnen leven heb je inderdaad het leven van een ander nodig. Maar die ander is niet het klasgenootje dat met jou er om strijdt wie de beste van de klas is. Of later de collega op kantoor. Die ander is Jezus Christus. Zijn dood is jou en mijn brood. Hij geeft van zijn leven weg om ons eeuwig te laten leven.

Amen.